

Preek over Lukas 13:1-9 (Boer zoekt vrucht!)

Wat waren we verontwaardigd met elkaar, hè, weet u nog? Een stuk of acht jonge knapen slaan zonder aanleiding iemand in elkaar op straat in Eindhoven. Beelden circuleren via internet en wat zijn we het eens. Die daders moeten opgepakt worden en hun keiharde straf niet ontlopen.

En misschien was de verontwaardiging nog wel groter toen alweer iets langer geleden in Almere een voetbalgrensrechter – een vader van een van de spelertjes nog wel – dusdanig mishandeld werd dat hij later aan zijn mishandeling stierf. En Nederland zal Nederland niet zijn als er dan niet een politicus opstaat die het vuurtje nog verder aanwakkert en van de gelegenheid gebruik maakt om verband te leggen tussen de nationaliteit, de waarschijnlijke godsdienst van de daders en het geweld dat plaatsvond. En eerlijk gezegd schoot die gedachte ook door mijn eigen hoofd: het zullen wel(puntje, puntje, puntje) zijn.

De reacties op internet zijn niet van de lucht. Aan de ene kant oprecht meeleven, dat ook, maar ook vaak bitterhard en ongenueanceerd geschreeuw. De daders worden afschuwelijke dingen toegewenst. Ik vraag me af wat er zou gebeuren als deze grove en harde schelders tegenover de daders zouden komen te staan. Ik maak me sterk dat zij zich dan minstens aan hetzelfde vergrijp schuldig zullen maken. De scheldpartijen laten glashelder zien dat de toeschouwers eigenlijk helemaal niet beter zijn dan de daders. Maar ja, het is zo lekker makkelijk: van je af kijken. Dan kom je er zelf altijd beter af.

Eigenlijk is er niets nieuws onder de zon, hè. Sinds de eerste tieners op deze aardbol rondliepen hebben we met zinloos geweld te maken. Kaïn sloeg Abel dood. De misstappen in de familie Adam werken door tot op de dag van vandaag. En als we eerlijk zijn moeten we concluderen dat er niet zoiets bestaat als 'zij en wij', 'wule en sule'. Het zit ons allemaal in het bloed. En gelukkig, dat komt niet ieder moment naar buiten, anders zouden we dik kans hebben dat zelfs deze kerkdienst op een knockpartij zou uitlopen:-). Maar wie eerlijk in de spiegel kijkt weet het, ik heb het ook. Die neiging om van me af te kijken naar anderen die ik slechter vind dan mezelf, die neiging om eigen fouten goed te praten, die ontkenning dat we allemaal in hetzelfde schuitje zitten. De bijbel heeft daar trouwens ook een woord voor: zonde. De moderne mens houdt er niet zo erg van om over zonde te praten. Dat is

ouderwets, dat doen ze in zware kerken. Maar is dat niet gewoon het bewijs dat we weigeren in de spiegel te kijken.

En daartoe roept Jezus ons vandaag op via het bijbelgedeelte van Lukas 13. Jongens, kijk nou eerst eens even zelf in de spiegel.

Wat gebeurt er?

Jezus was in gesprek met een groep mensen over het verstaan van de tijd waarin we leven. Hij verweet zijn toehoorders dat ze prima in staat zijn te onderscheiden wat voor weer het wordt: als er een wolk opkomt in het westen is er regen op komst, komt de wind uit het zuiden dan wordt het warm weer. Helemaal waar. Goed begrepen. Maar zegt Jezus, jullie onderscheiden niet in wat voor tijd jullie zelf leven. De Zoon van God is in de wereld verschenen en jullie leven er argeloos aan voorbij.

Ja, toen Jezus daarover begon, de tijd waarin we leven, toen waren er wel mensen die ook wat te vertellen hadden. Het is wat. Jezus zal het vast wel gehoord hebben van die Galileeërs van wie Pilatus het bloed vermengd had met het bloed van hun offers. Voor de omstanders was het meteen duidelijk waar het over ging. Net als het in Nederland duidelijk is als je over de grensrechter uit Almere praat. Voor ons is helaas niet meer duidelijk wat er gebeurd is. Andere Evangelieën melden deze gebeurtenis niet en ook buitenbijbelse bronnen maken er geen melding van.

Vermoedelijk zijn deze Galileeërs Zeloten geweest. Joden die met geweld de Romeinse bezetter van zich af wilden schudden. En deze Galileeërs zijn met hun offerdieren door de Romeinen gedood waarschijnlijk toen ze onderweg waren naar de tempel. De heidense Romeinen zullen wel niet in de tempel geweest zijn. Dat was op een geweldige rel uitgelopen. Nu moeten we ons even realiseren dat in het Jodendom in die tijd veelal gedacht werd dat het kwaad dat je overkwam een straf van God was. Denkt u maar aan die vraag van de discipelen in Johannes 9 toen ze geconfronteerd werden met een blindgeborene. *Meester, wie heeft er gezondigd, deze blinde of zijn ouders...* Met andere woorden: er moet een verband zijn tussen de zonde van deze man of zijn ouders en zijn blindheid. Zo dacht men. Met dat in het achterhoofd gaan we weer even terug naar die door Pilatus gedode Galileeërs. Het was ook wel een beetje een raar volkje die Galileeërs. Ruig volk. Hebben ze met dat verzet tegen de Romeinen het oordeel niet een beetje over zichzelf uitgeroepen. Eigen schuld, dikke bult. Maar dan de reactie van Jezus. Hij doorziet de mensen haarscherp. Denken jullie nu echt dat deze Galileeërs slechter zijn dan andere

Galileeërs? En dan komt Jezus met een andere gebeurtenis op de proppen die ongetwijfeld ook diep indruk heeft gemaakt op de inwoners van Jeruzalem. Jezus houdt een spiegel voor. We kunnen wel de mond vol hebben over de wonderlijke Galileeërs. Galileeërs zijn een beetje de Belgen en de Marokkanen van die tijd. Maar hoe zit het dan met jullie, Jeruzalemmers. Je weet toch nog wel van Siloam. Siloam is dat badwater waar zieke mensen omheen liggen, weet u wel. Siloam ligt vlakbij de stadsmuur. En daar bij die muur is een toren omgevallen, misschien wel tijdens de verbouwing, dat weten we niet. Maar hoe dan ook, achttien onschuldige mensen kwamen om. En voor die achttien mensen geldt hetzelfde als voor die gedode Galileeërs. Je kunt niet zeggen dat deze achttien slechter waren dan de andere inwoners van Jeruzalem. En je kunt dus ook niet zeggen dat de Galileeërs slechter waren dan de Jeruzalemmers.

Is er dan geen verband tussen zonde en het kwaad dat mensen overkwam? Nee en Ja.

Nee, er is geen direct verband tussen persoonlijke zonde en het kwaad dat iemand treft. Dan zou je aan wat iemand overkomt kunnen aflezen hoe braaf hij heeft geleefd. Ik weet dat er ook christenen zijn die wel in deze richting denken.

Onbegrijpelijk, want God heeft zelf Psalm 73 in de bijbel laten opnemen. Het raadsel van de voorspoed van de goddelozen. Laat je niets wijsmaken. Als er verband zou zijn tussen persoonlijke zonde en kwaad, dan zou een zieke een dubbel probleem hebben. Behalve z'n lichamelijke kwaal is hij ook nog eens in Gods ogen een strafwaardige. Wie zo over God praat geeft een vertekend beeld af van Gods Vaderhart. Hier moeten we heel voorzichtig zijn. Ik leer uit Johannes 9 – de blindgeborene - en uit Lukas 13 – de tekst van vandaag – wat anders. Er is geen direct verband.

Maar er is wel een verband in z'n algemeenheid. Er is wel een verband tussen de zondeval van de eerste mens en het kwaad in z'n algemeenheid dat nu in de wereld rondgaat. Deze wereld is niet zoals hij bedoeld is. En ook wij mensen, zijn niet zoals wij van oorsprong bedoeld zijn. Dat is een gegeven. Alles in ons mensen, en alles in de wereld, schreeuwt om bevrijding van dat kwaad. *De schepping zucht en ook wij zelf zuchten naar verlossing* volgens Romeinen 8. En omdat wij in deze wereld leven kunnen wij ook getroffen worden door dat kwaad. Niet omdat God ons dat doet toekomen, Hij is daar niet de uitvinder van, maar omdat wij mensen het kwaad toelieten. En we mogen de gevolgen daarvan niet onderschatten. De Joodse rabbijn

Harold Kushner schreef een bestseller: *Waarom treft het kwaad goede mensen*. Die vraag klopt niet. Je zou moeten vragen waarom het kwaad niet alle mensen treft. Mensen vragen zich vaak af waarom zij nu iets erg moeten meemaken. Maar de vraag is hoe het kan dat we niet allemaal getroffen worden door ziekte of ongeval. Hoe kan het dat velen van ons tachtig jaar in voorspoed en gezondheid mogen doorbrengen voordat het kwaad ons treft. Dat mag je best genade van God noemen. Want de gevolgen van het kwaad zijn gigantisch. Het was niet 'Adam en Eva aten een appeltje en wij zitten nu met de gebakken peren'. Nee, Adam en Eva keerden zich met alles wat onder hun gezag stond – zij waren immers als heersers aangesteld - van God af. Gods mooie plan '*planet earth*' viel helemaal in duigen. En God had alle reden om het bijltje er bij neer te gooien. Gods karakter is niet af te lezen uit het kwaad dat mensen overkomt, maar uit het feit dat God niet heeft opgegeven. Hij is bezig met een gigantische bevrijdingsactie. En in die bevrijdingsactie staat het kruis van Golgotha centraal. Het kruis is zo gezegd cruciaal! Zoals de val van de eerste Adam het grote verval inluidde, zo luidt het kruis en de opstanding van de tweede Adam het grote herstel in. Er komt een nieuwe tijd. Maar die tijd is nog niet aangebroken. De strijd is nog gaande. En nog altijd moeten mensen kiezen: bij welke partij wil je horen? Wil je je laten bevrijden van je gebroken-ik en ga je mee naar Jezus' toekomst of denk je het zonder bevrijding af te kunnen. En heftige gebeurtenissen die plaatsvinden willen ons daaraan herinneren. Dat zegt Jezus: *als jullie niet tot inkeer komen zullen jullie allemaal omkomen*. De NBG vertaling heeft hier *als gij u niet bekeert*. Misschien iets scherper gezegd. Ik begrijp hieruit dat het zinloze geweld in Eindhoven en die tragische gebeurtenis op dat voetbalveld in Almere niet een aanleiding moet zijn om van me af te kijken, maar om in de spiegel te kijken. De schrijver en theoloog C.S. Lewis noemt het lijden in de wereld Gods megafoon. In het lijden en in het kwaad roept God ons op om te kiezen: Wil jij bevrijd worden van jouw gebroken-ik of niet. Wat wil je?

En dat was ook de boodschap van Jezus aan zijn luisteraars. En daarom vertelt Hij een kort verhaal. Het verhaal van een boer die een vijgenboom in zijn wijngaard plant. Drie jaar lang heeft de boer het aangezien of er vrucht zou komen aan deze wijngaard. Dat is ook het thema van deze dienst, hè: *Boer zoekt vrucht!*

Nu zijn de meeste uitleggers er wel over eens dat het hier over het volk Israel gaat. In het Oude Testament wordt Israel vaak voorgesteld als wijngaard of als vijgeboom die

geen vrucht draagt. Die vergelijking met Israel is wel terecht. Maar nooit om weer achterover te gaan leunen en van ons af te kijken. Oh, dat heeft niets met ons te maken, het gaat over Israel. Nee, ook dit is een spiegel!

Drie jaar heeft de boer het aangezien met de boom. Die drie jaar verwijzen vermoedelijk naar de tijd dat Jezus heeft rondgetrokken met Zijn discipelen. Ook Jezus heeft drie jaar in het openbaar opgetreden onder zijn volk, maar het bekeerde zich niet. *Jeruzalem, Jeruzalem, hoe vaak heb Ik uw kinderen willen vergaderen, maar gij hebt niet gewild.*

De boer ziet geen andere oplossing dan de boom omhakken. Maar de wijngaardenier wil de boom nog een kans geven. Daarin zien we het karakter van Jezus. Hij wil nog weer nieuwe kansen geven. Hij pleit ervoor om nog eens te spitten en te bemesten, misschien dat het volgend jaar beter is. In deze gelijkenis proef je als het ware hoe Gods recht zich verhoudt tot Zijn liefde. Gods recht zegt, hak de boom om. Het is recht dat ik vrucht verwacht. Gods liefde zegt, laten we het nog een jaartje proberen. Zo heeft God ook met Israel gehandeld. Na Jezus' hemelvaart heeft Israel nog tijd gekregen om te gaan geloven in Jezus. En gelukkig, er zijn ook velen uit het Joodse volk tot geloof gekomen. De drieduizend mensen die op de Pijnsterdag tot geloof kwamen zijn hoofdzakelijk Joden geweest. Maar het overgrote deel van het Joodse volk heeft zich toen niet bekeerd. In het 70 is de stad Jeruzalem verwoest. Het Joodse volk heeft daarna 1900 jaar in de diaspora geleefd. En nu mogen wij in onze tijd meemaken dat de vijgeboom opnieuw gepoot is. Sinds 1948 mag Israel weer wonen in het Beloofde Land. Ook daarin mogen we Gods trouwe liefde zien. Hij is als het ware opnieuw aan het spitten en bemesten. Voor ons als gelovigen uit de andere volken geldt dat we mogen bidden. Bidden dat Gods volk gaat zien wie ze doorstoken hebben en tot de erkenning komen dat Jezus ook hun Messias is.

Maar nu wij! We hebben gehoord dat we in de spiegel mogen kijken. Niet de Belgen die Eindhoven onveilig maakten of de Marokkanen die in Almere huishielden. Ook niet de Galileeërs of de inwoners van Jeruzalem. Wij! Jij! Ik!

Als we ons niet bekeren komen we om! Die waarschuwing geeft Jezus. En natuurlijk God is geduldig. Ook met ons. Hij kan het niet over z'n hart krijgen om die boom omver te gooien. Al heeft Hij er alle redenen toe. Zo kan Hij het ook niet over z'n vaderhart krijgen om jou van zich af te stoten. Dat doet Hij echt niet zo maar. Maar tegelijk wel die waarschuwing. De boer zoekt vrucht. Ook bij jou. God wil ook jouw

bekering. God is geduldig maar dat geduld is niet oneindig. De apostel Petrus had in zijn tijd ook al te maken met mensen die spottend vroegen: *je zegt wel dat Jezus terug gaat komen en recht zal gaan spreken. Nou waar blijft 'ie dan?* Het antwoord van Petrus is duidelijk (2 Petrus 3:9):

De Heer is niet traag met het nakomen van zijn belofte, zoals sommigen menen; Hij heeft alleen maar geduld met jullie, omdat Hij wil dat iedereen tot inkeer komt en niemand verloren gaat!

Twee dingen: Jezus is niet traag. Hij komt zo snel mogelijk. Hij verlangt ernaar, nog veel meer dan wij. Maar tegelijk mogen we ook zeggen dat Hij geduldig is. Hij wacht nog. Hij wil niemand missen. Dan nog maar een keertje spitten, nog maar een keertje bemesten. Zo mogen we God zien in de bijbel. Zelfs in de gedeelten waar God straft. Dat is niet anders. Denk maar aan Nineve, denk maar aan Sodom. In Nineve zocht God vrucht, maar gelukkig toen er een keer extra werd gespit door de profeet Jona, kwam er bekering en ging het oordeel niet door. In Sodom was het anders. Daar was geen onschuldige meer te vinden. Abraham probeerde het nog 50 misschien, 45, 40, 30, 20, 10. Nee zelfs geen tien. Omwille van die enkeling had het oordeel nog uitgesteld kunnen worden. Dan was God opnieuw gaan spitten en bemesten. Maar ze werden er niet gevonden. En zo veranderde een vruchtbare vallei in een Dode zee.

God is geduldig en genadig zeker. Maar ook weer niet oneindig. Toen de maat vol was kwam Hij in Sodom. Als de maat vol is komt Jezus. Daar moeten we niet te klein van denken. Voor wie gelooft in Jezus is zijn komst geen bedreiging. Zij zullen als Bruid de Bruidegom ontmoeten. Maar voor wie geweigerd heeft zich te bekeren is de komst van Jezus een ernstige waarschuwing.

Ik wil niet eindigen met ernstige dreigingen. Daar heb ik ook geen reden toe. Want nu is er nog tijd. Tijd voor bekering. God spit nog, God bemest nog. Misschien wel door deze preek. Ik hoop dat deze preek ook jou mag aansporen om te komen tot Hem.

Om je knieën te buigen bij het kruis van Jezus en tegen Hem te zeggen:

Heer, ik heb in de spiegel gekeken, ik geef het toe, ik ben geen haar beter, ik heb U ook nodig. Verlos mij, bevrijd mij, vernieuw mij, geef vrucht.

En wie zo komt mag weten dat hij welkom is. Welkom bij die God met dat geweldig grote hart, dat klopt voor ieder mens. Een hart dat klopt voor jou! AMEN

Februari 2013
G.P. Hartkamp
Wapenveld